

БЪЛГАРСКОТО ХАЙКУ

В началото на 90-те години на ХХ в. един от известните български поети, Иван Методиев, в търсене на „българско хайку“ създава поетически кръг, наречен „Нава“, и започва да издава списание със същото име. За да дефинира термина „нава“, Методиев използва думата „взрив“. Постепенно той достига до извода, че нава може да бъде всяка една кратка или дори част от по-дълга форма, с което определя хайку като неин частен случай. Екстравагантно и предизвикателно, движението нава е твърде еkleктично и в крайна сметка основите му се оказват по-скоро философско-мистични и културологични, отколкото литературни.

Можем да кажем, че организирано хайку-движение в България съществува от 2000 г., когато се създава Българският хайку клуб. Ако дотогава писането на хайку или на поезия, която по някакъв начин наподобява хайку, е била индивидуално и дори не основно занимание на отделни български автори, като например доайена на тази форма в България Димитър Стефанов, след 2000 г. започва да съществува и все повече да налага присъствието си една общност, чиито членове претендират да бъдат носители на определени познания и умения. Тази общност издава антологии и индивидуални сборници, организира конференции и конкурси, прави четения и търси своето място в литературния и културния живот на страната, пък и в чужбина.

Първата от антологиите, издадени от Българския хайку клуб, „Дъждовни семена“, излиза през 2001 г., непосредствено след създаването на организацията. Очевидно целта на този първи по рода си сборник е да придаде тежест на хайку-движението в България и затова там сред другите стихотворения са включени и тристишия от известни български поети като Александър Геров, Блага Димитрова, Николай Кънчев, които и при най-добро желание не могат да се нарекат хайку. Самите тези автори, някои от които по онова време вече покойници, никога не са определяли творбите си като хайку. Виновници за този „грех“ са съставителите на антологията, които се мотивират с необходимостта хайку да влезе в българската литература с гръм.

В последвалите антологии на Българския хайку клуб, които са вече тематични – „Цветето“, „Розата“, „Птицата“, „Пътят“ – присъствието на известните български поети, набедени за автори на хайку, постепенно оредява, за да даде място на автори от чужбина, някои от които безспорни авторитети в жанра. Тук на преден план изниква контраста между техните творби (когато са добре преведени) и все още неналучкалите хайку-пътя тристишия на някои от българските автори, които често използват персонификации, сравнения, метафори, абстракции и щастливо се отдават на поетическото изобилие, характерно за западната поезия. Прекалената поетизация е една от основните слабости на проходащото българско хайку.

Друга слабост на хайку-движението в България в първото му десетилетие е големият брой на членовете на Българския хайку клуб и безразборното издаване на книги от тях, което води до намаляване на качеството и по този начин създава лошо име на самия жанр. За много „хайку-поети“ писането на хайку е просто хоби, занимание, което не изисква усилие. Липсата на достатъчна хайку-култура между самите представители на хайку-движението замъглява и без това не особено ялната

визия за тази литературна форма. Сред много четящи и пишещи тогава, а и все още, съществува убеждението, че всяко тристишие (или поне всяко, в което броят на сричките е 5-7-5) е хайку.

В резултат на безкритичното приемане на членове в Българския хайку клуб група поети се отделят от него през 2005 г. и създават Хайку клуб „София”. Плод на усилията на неговия председател, Людмила Балабанова, е представителната антология с български хайку „Огледала”. Тя е триезична – на български, английски и френски – и включва голям брой автори, но критериите за подбор са високи. Хайку-клубове се организират и в други градове на страната като например в Пловдив.

С течение на времето Българският хайку клуб сменя името си на Български хайку съюз и стяга редиците. В момента голяма част от членовете му са активни автори, публикуват в страната и чужбина, печелят награди. През 2012 г. съюзът издаде двуезичната антология на български, френски и франкофонски поети „Градът“ със съставител Александра Ивойлова.

В България доскоро нямаше специално периодично или интернет издание, посветено на хайку. Най-често хайку стихотворения и теоретични материали за хайку и свързаните с него форми (хайбун, хайга, танка) се публикуваха на страниците на в. „Литературен вестник” и в електронното списание Liternet, които имат свои специализирани рубрики. Но в края на 2012 г. започна да излиза на хартия издаваното от Българския хайку съюз списание „Хайку свят”.

Досега в България са проведени няколко хайку-конференции като най-важната е Третата конференция на Световната хайку асоциация през 2005 г., състояла се в София и Пловдив. От 2007 г. насам Хайку клуб „София“ организира съвместно с Югозападния университет ежегодна международна хайку-конференция в Благоевград.

Характерно за днешното развитие на българското хайку е, че все повече поети се отказват от класическата 5-7-5 форма и се стремят да постигнат духа на хайку като избягват натрапливото авторово присъствие и прекаления поетически изказ, а целят простотата и естествеността, улавянето на хайку момента и изненадващите проявления на обикновеното и всекидневното.